

2. Ключкова Е. В. Физическая терапия и эрготерапия как новые для России специальности (Современные подходы в реабилитации). СПб: Санкт-Петербургский институт раннего вмешательства, 2003. 486 с.

3. Міністерство охорони здоров'я України. НАКАЗ від 7 листопада 2016 року N 1171 Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я». [Електронний ресурс]. URL: http://www.cct.com.ua/2016/07.11.2016_1171.htm

4. Эрготерапия. Учебное пособие. URL: http://manuals.sdc-eu.info/2_1.html

Стаття надійшла до редакції 12.03.2018 р.

Самойлова Н.В.,
Проненко А. Є.

Samoilova N. V.,
Pronenko A. E.

THE NECESSITY TO MONITORING THE PSYCHOLOGICAL LEVEL COMPETENCE OF STUDENTS

The paper deal with the monitoring system of psychological competence formation level of students. The purpose, main functions and procedure of monitoring are determined in the paper.

Keywords: *monitoring, psychological competence, professional training, formation level, students.*

НЕОБХІДНІСТЬ МОНІТОРИНГУ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті зазначено актуальність проведення моніторингу рівня сформованості психологічної компетентності студентів. Визначено мету, основні функції та порядок проведення моніторингу.

Ключові слова: *моніторинг, психологічна компетентність, професійна підготовка, рівень сформованості, студенти.*

Сучасна освітня парадигма розглядає орієнтацію на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку в якості пріоритету професійної освіти. Також вона спрямована на збереження та підтримку психологічного здоров'я молоді: компетентності, конкурентоспроможності, ерудиції, творчої особистості, здатної до саморозвитку, самоосвіти і самореалізації в інноваційній діяльності. Психологічна компетентність в даний час набуває особливого значення, стає одним з основних критеріїв професійної майстерності [2].

Одним з визначальних факторів професійної успішності педагога є розвиток його професійних здатностей, якостей, знань, вмінь, мотивації та цінностей, тобто його професійної компетентності, однією з складових якої є психологічна компетентність [1]. Формування психологічної компетентності фахівця будь-якої галузі сприяє розвитку креативності, підвищенню якості та ефективності педагогічної роботи.

Психологічна компетентність є системним, інтегральним утворенням, що виявляється на різних рівнях психологічної реальності людини: у внутрішньому плані

– в саморегуляції, у зовнішньому плані – в соціальній взаємодії і діяльності, що становить основу психологічного здоров'я майбутнього покоління.

Проблема формування психологічної компетентності у системі освіти є однією з найактуальніших на сьогодні, вона розкривається у працях багатьох педагогів та психологів. Існує ряд досліджень, присвячених даному питанню, але динаміка, механізми, умови розвитку психологічної компетентності у процесі навчання практично не вивчені, хоча є очевидним, що саме даний вид компетентності є особливо необхідним у професійній діяльності майбутнього вчителя. Розвиток психологічної компетентності студентів під час навчання у вищій школі є основою професійного та життєвого успіху [6].

Важливого значення в цьому контексті набуває дослідження і врахування як зарубіжного, так і вітчизняного досвіду щодо розвитку психологічної компетентності фахівців. Багато науковців (В. Головач, Ф. Босак, А. Палій, І. Лук'янова, Д. Максименко, А. Родіонов та ін.) власні наукові дослідження присвятили питанням комунікативної, професійної, психологічної компетентності. На думку Н. Бернард, психологічно компетентна людина усвідомлює мету своєї роботи та працює із захопленням, а також, приділяє багато уваги власному вдосконаленню [2]. Високий рівень психологічної компетентності забезпечує успішне оволодіння методами управління в системі взаємодії в людях. Випускники вищих навчальних закладів повинні вміти ефективно застосовувати знання і уміння для вирішення професійних завдань, що забезпечується розвинутою психологічною компетентністю. Однак, сучасні дослідження свідчать про недостатній рівень сформованості психологічної компетентності сучасних спеціалістів.

Отже, сьогодні одним з основних завдань вищої освіти є розвиток психологічної компетентності студентів, що становить основу психологічного здоров'я не лише майбутнього фахівця в галузі освіти, але й майбутнього суб'єкта навчання та виховання. Зазначена проблема зумовлена різними практичними завданнями. Так, сучасні концепції освіти наголошують на тому, що формування відповідного рівня сформованості компетентності у студентів неможливе без об'єктивних даних про особливості розвитку даного процесу. Забезпечити цей процес можливо за допомогою моніторингу рівня сформованості компетентності у студентів, який є все більш потрібним відповідно до вимог професійної підготовки сучасного фахівця.

Основою психологічної компетентності фахівця є знання специфіки особистісного розвитку людини на різних вікових етапах. Науковими дослідженнями та життєвим досвідом доведено як пов'язані між собою поняття «знання» та «рівень компетентності», зокрема, визначено, що продуктивність діяльності фахівця не завжди корелює з глибиною знань. Це засвідчує, що важливим елементом психологічної компетентності є певні особистісні якості. Коли досвід фахівця не обумовлює структурні зміни у його діяльності. Але психологічні знання вважають істотним компонентом психологічної компетентності, до яких відносять [1]:

- диференціально-психологічні знання (тобто знання щодо особливостей засвоєння матеріалу суб'єктами навчання відповідно до їх вікових та індивідуальних характеристик);
- соціально-психологічні знання (знання про особливості комунікативної та навчально-пізнавальної діяльності як окремого члена групи, так і групи в цілому, про особливості взаємостосунків та спілкування);
- аутопсихологічні знання (знання про позитивні особливості та недоліки власної діяльності, особистісні властивості тощо).

Таким чином, психологічна компетентність – це інтегрована характеристика рівня професійної підготовки, яка базується на фундаментальних психолого-педагогічних знаннях, сформованих комунікативних вміннях, що проявляються у поєднанні з особистісними властивостями фахівця [1].

Високий рівень психологічної компетентності дозволяє суб'єкту доцільно використовувати особистісні ресурси, оптимізувати зовнішню і внутрішню активність, актуалізувати приховані можливості інших, прогнозувати ефект професійної активності, конструювати шляхи саморозвитку.

Завдання формування психологічної компетентності як основи подальшого професійного та життєвого успіху за рахунок розвитку індивідуальних ресурсів студентів є кроком до вирішення більш складного стратегічного завдання – формування життєвих компетенцій людини [6].

Ефективність формування психологічної компетентності залежить від постійного моніторингу рівня її розвитку у студентів, тобто безперервного спостереження за динамікою результатів формування психологічної компетентності. Адже завдяки цьому виявляється можливим здійснювати діагностику, оцінку та прогнозування впливу навчального процесу на розвиток і становлення психологічної компетентності майбутніх фахівців. Такий моніторинг дозволяє педагогам, керівникам закладів освіти та органам управління отримувати своєчасну, якісну і коректну інформацію, необхідну для прийняття подальших рішень у системі освіти, спрямованих на досягнення більш значущого внеску у формування психологічної компетентності студентської молоді [4].

Основна ідея щодо здійснення моніторингу рівня сформованості психологічної компетентності у студентів, зводиться до того, щоб забезпечити керування процесом розвитку психологічної компетентності студентів, зробити відповідний процес більш спрямованим, практичним й організованим, а також сприяти реалізації сучасних вимог до професійної підготовки фахівця – формувати компетентну, конкурентоздатну, комунікабельну та креативну особистість.

Метою моніторингу рівня розвитку психологічної компетентності у студентів є відстеження і оцінка рівня сформованості психологічної компетентності, а також підвищення якості освітнього процесу до рівня сучасних вимог у вищій школі.

В педагогіці визначають такі основні завдання моніторингу рівня сформованості складових психологічної компетентності [4]:

- отримання достовірних даних про процес і поточний рівень стану психологічної компетентності
- розробку відповідної корегувальної програми, що сприятиме оптимальному формуванню психологічної компетентності на основі передбачення ймовірних змін;
- наступне відстеження змін у розвитку психологічної компетентності на основі корегувальної програми.

При розробці системи моніторингу слід врахувати його ключові функції:

- діагностичну – системне психолого-педагогічне вивчення якості освіти виховання, навчання, розвитку студента в навчальному закладі, а також рівня професійної компетентності вчителя;
- аналітичну – психолого-педагогічний аналіз освітнього процесу на всіх рівнях його структурної організації;
- оцінювальну – кількісну та якісну оцінку діяльності студента;
- інформаційну – забезпечення інформацією про позитивні результати моніторингу;

- коригувальну – дидактична корекція освітнього процесу, психолого-педагогічна корекція особисті на шляху її саморозвитку.

Моніторинг дозволяє студентам та викладачам виявити сильні та слабкі сторони процесу розвитку психологічної компетентності та своєчасно внести відповідні зміни для більш високих майбутніх результатів.

Враховуючи вищезазначене, у структурі моніторингу доцільно визначити такі основні компоненти:

- збір матеріалу про стан сформованості психологічної компетентності, який є найбільш об'єктивним, надійним та валідним;

- оцінювання, що складається з декількох оцінок: актуального стану рівня сформованості психологічної компетентності та оцінку перспектив і ресурсів її розвитку;

- прогнозування, метою якого є приведення об'єкту моніторингу до відповідного стану на основі визначених норм.

Ефективність досягнення очікуваних результатів залежить від мотивації, доступності й відкритості інформації. Відомо, що рівень мотивації знижується, якщо результат не відповідає затраченим зусиллям (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозалежність факторів моніторингового дослідження

На нашу думку, порядок проведення моніторингу має бути таким:

1. Формування мети моніторингу, що передбачає визначення показників та критеріїв, в якості вимірювання.

2. Добір методик для проведення моніторингу (вибір карт спостережень, тестів, анкет тощо).

3. Організація дослідження (складання плану, визначення терміну проведення дослідження, відповідальних осіб, використання інструментарію).

4. Збір даних (проведення спостереження за певною формою (зовнішне, стандартне, вільне), результатів заповнення тестів, анкетування).

5. Обробка та аналіз даних (математична статистика, кореляційний аналіз, описове пояснення).

6. На основі одержаних даних розробка рекомендацій щодо формування досліджуваної складової.

7. Корекція – внесення певних змін під час освітнього процесу на основі запропонованих рекомендацій.

8. Контроль – дослідження правильності виконання запропонованих рекомендацій.

Отже, психологічна компетентність студентів розглядається як найважливіша умова успішності професійної діяльності особистості і показник її можливостей, що є однією зі складових психологічного здоров'я майбутнього покоління. Моніторинг рівня сформованості психологічної компетентності, що заснований відповідно до вищезазначеного порядку дає можливість на ранніх етапах з'ясувати причини, які сповільнюють освітній процес, а також дозволяє викладачу та студенту формулювати і вирішувати освітні завдання.

В подальшому планується розробити систему моніторингу рівня сформованості психологічної компетентності студентів спеціальності «Здоров'я людини».

Перелік використаної літератури

1. Казаннікова О.В. Психологічна компетентність педагога. [Електронний ресурс]. – URL: <http://sworld.com.ua/konfer29/1200.pdf>.

2. Бусыгина А.Л. Психологическая компетентность (грамотность) студентов педагогических вузов как основа психологического здоровья будущего педагога. [Електронний ресурс]. – URL: <http://vestnik-pp.samgtu.ru/uploads/series/1/44/462/2014-2-22-0004.pdf>

3. Габит Ж.Г., Ахтаева Н.С. Психологическая компетентность как условие выбора совладающих стратегий в процессе разрешения педагогических ситуаций. [Електронний ресурс]. – URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2014/Psihologia/8_166744.doc.htm

4. Лукьянова М.И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие. – М.: Сфера, 2004. – 144с.

5. Никорчук Н.В. Психолого-педагогическое сопровождение ребенка в образовательном учреждении в режиме психологического мониторинга. [Електронний ресурс]. – URL: <http://xn--i1abbnckbmcl9fb.xn--p1ai/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D0%B8/410336/>

6. Федосеева А.М. Исследование процесса становления психологической компетентности студентов педвуза. [Електронний ресурс] // Вестн. Омского гос. пед. ун-та. 2006. – URL: <http://www.omsk.edu/article/vestnik-omgpu-6.pdf>

Стаття надійшла до редакції 28.02.2018 р.